

דברי ישרים

פרשת השבוע לצעירי העאן

גליון תנ"ח 458

בהוצאת מכון דברי יושר

פרשת דברים תשפ"ה

ילדים יקרים וחביבים!

בשבת נתחיל את ספר דברים, הידוע בשם "משנה תורה".

בספר זה, החמישי מחמשה חומשי תורה, חוזר משה כמעט על כל מצוות התורה לקראת כניסת עם ישראל לארץ, ובפתיחת הספר פרשתנו הנפתחת בתוכחתו של משה רבנו לבני ישראל.

בראש חדש שבט, שלושים ושש ימים לפני פטירתו של משה הרועה הנאמן, מוכיח משה את צאנו האהובים - עם ישראל, על כל הדברים והחטאים שחטאו במהלך ארבעים שנות נדודיהם במדבר מיום צאתם מארץ מצרים ועד ליום הזה.

משה רבנו באהבתו הגדולה לעם ישראל מוכיחם ברמז ואינו מגלה לכל את חטאיהם ועוונותיהם של צאן מרעיתו, ועל ידי ציון שמות המקומות בהם עברו בדרכם, נרמזים החטאים העקריים שחטאו ישראל במדבר במהלך שנות הנדודים.

שמונה מקומות המזכרים בפסוק הראשון הנם הרמזים על הדברים שהוכיחם משה, כדי שיבנסו לארץ הקדושה, קדושים וטהורים, שלמים ונקיים מכל עוון וחטא.

סבה נוספת שמשה הרועה הנאמן מתחיל ואומר את דברי התוכחה בלשון רמז, אף על פי שבהמשך הפרשה והחמש הוא מוכיח את בני ישראל במלים קשות ובלי רמזים, בגלוי ולא בסתר, כי הרמזים הללו הנזכרים בתחלת הפרשה אמנם משה כשהתפלל לפני השם **ללמד זכות על ישראל** לפני שמוכיחם בגלוי כדי שלא יהיה קטרוג חס ושלום על בני ישראל, לכן עומד משה ומתפלל ומזכיר את המקומות בהם הוא צריך להוכיח את ישראל על מה שחטאו שם, אבל לפני הקב"ה הוא מלמד עליהם זכות על הדברים הטובים שעשו באותם מקומות, **במדבר בערכה מול סוף ובין פאכן ובין תפל ולבן וחצרת נדי זהב**, כי אף על פי שחטאו באותם מקומות, אך גם עשו ופעלו שם דברים טובים, לכן נכתבו הדברים ברמז שיהיה נתון לפרשם לכמה פנים, לא רק לחובה אלא גם לזכות.

נקרא בפרשה כיצד משה מספר לדור הנכנס לארץ על מה שהיה בימים הראשונים לאחר יציאת מצרים, כיצד השם מצוה אותם **להכנס לארץ ישראל מיד בשנה השנית** לצאתם מארץ מצרים ולבוא ולירש את ארץ כנען.

במה בפרשה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

נקרא בפרשה על הרבוי העצום שהתרכבו בני ישראל, ועל כך שמשה קבל את עצת ותרן למנות אנשים חכמים ונבונים וידיעים לעמוד בראש העם, ומנה אותם לשרי אלקים ושרי מאות, שרי חמשים ושרי עשרות, תוך כדי שהוא מוכיחם בזה על התנהגות לא ראויה שנהגו באותו הזמן בין אדם לחברו וכלפי משה בעצמו.

משה מזכיר להם כיצד הם עברו במהירות וללא נזק את המדבר הגדול והנורא, וכמעט כבר היו בשערי הארץ, ואז הם חטאו בחטא המרגלים, שהעגש על כך היה לנוע ולנוע במדבר הלך ושוב במשך שלושים ושמנה שנים, עד אשר ימותו כל האנשים שהיו מעל גיל עשרים, חוץ מיהושע וכלב בן יפונה.

מוכיחם ומזכיר להם שגם אז היו אנשים שמאנו בגזרת הקדוש ברוך הוא והאמינו בכתם ובעוצם נדם, וכאשר נסו לעלות ולכבוש את הארץ נגד צויו של השם, הם ספגו מכה קשה מאד מהאמורי שהפכו אותם מכה קשה.

התורה רומזת שאף על פי שהעולים לכבוש נענשו, אבל גם האמורים נענשו על שפגעו בישראל, וכל אמורי שהכה או אפילו נגע באחד מישראל, מיד מת, בדיוק כמו שהדבורה מתה באשר היא עוקצת.

נקרא בפרשה בקצור על תקופה של שלושים ושמנה שנים שהיו בני ישראל במדבר, ועל כך שהשם צוה לא לכבוש מארצותיהם של עשו ועמון ומואב.

לקראת סיום הפרשה נקרא על מלחמת סיחון ועוג שהיו מלכים גבורים וענקים ובכל זאת בני ישראל הכוים וירשו את ארצם שהם כבשו ממואב. נקרא גם על מסות הגדולה והחזקה של עוג מלך הבשן שהיה ענק וגבוה מאד.

הפרשה מסתיימת בצווי, לא לירוא ולא לפחד מיושגי הארץ, כי השם הוא הנלחם עבור עם ישראל, בצווי זה טמונה מדת הבטחון בהשם, שהוא הנלחם ולא אנחנו.

בפרשתנו הנקראת תמיד בשבת שקודם יום צום תעניתנו על חרבן בית מקדשינו - תשעה באב, רמזים הדברים שגמרנו לחרבן, והדברים שעלינו לתקן כדי שיבנה במהרה בימינו תפארתו של עם ישראל.

שבת שלוו ומברכה!

מוֹדֵה בֹּת לַשִּׁלְחַן שִׁבֹּת

דוֹקָא בַּעֲת לִשְׁנָא אֶת הַמִּשְׁנִיאים

מה קרה בהמשך ההפלגה עם הנוכחים הנה, ממש לא ידוע לנו, כי הספינה פשוט טבעה והורידה את כל הספור למצולות.

מה אִנְחֵנוּ הֵינּוּ עוֹשִׂים בְּמִקְרָה כָּזוֹ?

ברור, נכון? ממש כמו מה שעשה האיש העדין מהספור הבא:

בְּעִיר אַחַת חַי אָדָם שֶׁהִתְפָּרַס בְּפִי כָל בְּמִדּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת.

מַעֲוֹלָם לֹא כָּעַס וְלֹא רָגַז אֶפִּילוֹ כִּנְגַד מִי שֶׁהִכְעִיסוֹ בְּכֻנָּה תַּחֲלָה, לַעֲוֹלָם נִשְׁאַר כֵּן וְשָׁלִיו.

פַּעַם אַחַת בָּא אוֹתוֹ אָדָם אֶל בֵּיתוֹ וְרָאָה בְּבֵית גִּבּוֹ בַּעֲצוּמָה שֶׁל מְלֹאכְתּוֹ הַשְּׂפֵלָה, נָטַל אוֹתוֹ אָדָם מִקַּל וְחָבָה אֶת הַגִּבּוֹ בְּכַעַס גָּדוֹל עַד שֶׁחָלַה בְּרַח מִן הַבֵּית כִּשְׁחָה חִבּוּל וּפְצוּעָה...

תִּמְהָנוּ עַלֶּיךָ - אָמְרוּ יְדִידָיו - מַעֲוֹלָם לֹא כָּעַסְתָּ כָּל כֵּן וְכֵן אַרְעֵי שְׁשִׁינִית מִמִּנְהֶנְהֶן וְחִפִּיתָ בּוֹ עַד זֹב דָּם?...

טוֹעִים אַתֶּם - אָמַר הָאִישׁ - הָאֵמֶת הִיא כִּי תִמִּיד בָּאֲשֶׁר פּוֹנְעִים בִּי כּוֹעֵס אֲנִי, אֲלֹא שְׂאֵנִי מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתַי אוֹלָם הַפַּעַם הֵייתִי מִכְרַח לְהִרְאוֹת אֶת בְּעָסִי כְּדִי שֶׁלֹּא יָשׁוּב אֶל בֵּיתִי לִגְנוֹב פַּעַם נּוֹסֶפֶת...

כן הוא גם הנמשל - **אָמַר הַמַּגִּיד מַדּוּבָנָא - בְּתַהֲלִים נֶאֱמַר: הַלּוֹא מִשְׁנֵאִיךָ ה' אֲשָׁנָא וּבִתְקוּמָמִיךָ אֶתְקוּסְטָא תַּכְלִית שְׁנֵאָה שְׁנֵאָתִים לְאוֹיְבִים הִיוּ לִי (תַּחֲלִים קִלְט, כֹּא-כַב).** אֶת אוֹיְבָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גִּשׁ לִשְׁנָא וְלַפְעֹל נִגְדָם בְּכָל תַּקְף עַד שֶׁיִּהְיֶה לְשׁוֹנָאנוּ אֲנִי, כֵּן נִיפְטָר מִקָּדָם וּמִחֲבִרְתָּם!

אלו המלמדים סגגורגא על משנאי ה', ומוחים במוכיחים אותם, משולים הם לאותם המפלגים שמוחים במתלונן על שכנו הקודם חור בדפן הספינה, שאחריתם שיאבדו גם כן עם הקודם.

כמו שכל אחד מבין שהמוחה והמכה בגנב של המגיד מדובנא, כראוי עשה, כך צריך להבין שהמוחה במי שקודם חור בספינת התורה והיהדות, עושה כראוי וראוי לחזקו ולבדדו על מסירות נפשו למחות כנגד המתקוממים, ולא פאותם אמללים חסרי הבנה, שמוכיחים את המוכיחים וטוענים עליהם שבגללם חרב בית המקדש...

יחד עם זה עלינו לזכר כי יש רבים שאינם בגדר משנאי ה', אף על פי שאינם הולכים בדרך האמת, אלא הם משפעים מסביבה שאינה טובה, מחברים שמרחיקים אותם מדרך התורה האמתית, וצריך לסייע בידם בנעימות להתרחק מהסובבים אותם כדבורים וכאש קוצים וללמדם על הסכנה שבהתקרבותם לרשעים ולקרבים אל עבודת ה' בתוכחה נעימה ובדרך של כבוד כמו שרואים מצורת תוכחתו של משה רבנו לבני ישראל.

פרשתנו פותחת בתוכחה שמשה רבנו מוכיח את ישראל בשנת הארבעים לצאתם מארץ מצרים.

חלק גדול מהתוכחות נכתבו בדרך רמז, ולמדו מכך שבאשר נצרכים להוכיח את האחר על מעשה שאינו ראוי, יש להוכיחו בדרך של כבוד.

ימים אלו בהם אנו נמצאים, ימי בין המצרים שבקרוב יתפכו לימי ששון ושמחה, הם ימים שנדרש מאתנו חשבון נפש על כך שלא נבנה בית המקדש בימינו, כי כל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו, כאלו חרב בימיו.

בית ראשון חרב, על שעזבו את התורה וגם כשלמדוה לא החשיבוה כפי שצריך ומכך התגלגל שחטאו בחטאים נוראים כמו שמפרש בדברי הנביאים.

בית שני חרב בעוון שנאת חנם ולשון הרע (יערות דבש ז). המשג שנאת חנם, הוא משג מרעב מאד, והאריכו בזה בספרים אריכות רבה.

אולי משום כך, יש באלו שמחסר ידיעה והבנה משתמשים עם המשג הזה כדי למנוע תוכחות מעוברי עברה והתרחקות מהשפעות רעות ואף מרחיקים לכת שנוהגים בעוברי עברה מנהג של סגגורגא, אך אל מול המוכיחים עוברי עברה, פיהם יתנה מלא תוכחות עד כדי האשמתם ב"שנאת חנם", עד כדי שהם הופכים רחמנא ליצלן לשונאי המוכיחים, ואינם חושבים ששנאה זו כלולה בשנאת חנם.

לפני מאתים שנה הפליגו מספר אנשים בספינה ממדינתם לארץ רחוקה.

באחד הלילות, התעורר אחד הנוסעים מרעשים משנים שהגיעו מהתא השכן.

לאחר שהתברר לו שהרעש הוא של קדיחה בדפן האניה, נקש האיש על דלתו של השכן ולתדהמתו גילה שהוא אכן קודם חור בדפן הספינה.

בחצי זעקה הוא העיר לו על מעשהו שהוא מסכן בזה את הספינה ואת כל המפלגים בה, אבל הקודם לא שעה אל דבריו ואף דרש ממנו שלא יתערב בנעשה בתא שאינו שלו.

נסער בלו רץ השכן והזעיק את שאר נוסעי האניה, שבעסו עליו על שהוא מפריע את שנתם הערבה, וחלקם ששמעו את מה שספר, הוסיפו לגער בו, מה ענינך מה שהוא עושה, תפסיק לחפש בעיות.

בגללך, הקודם הזה לא רק שאינו מפסיק, אלא מנסה לקדם חורים נוספים וגדולים יותר, בגללך - הספינה תקיפה.

ובכלל לא באמת מפריע לך שהספינה תקיפה, אתה זועק כי הוא מפריע לך לישון...

ובכלל, זה ממש לא ראוי לספר לשון הרע, כמו שכתוב במדבקה "לשון הרע לא מדבר אלי..."